

“Pårørendes sårbarhed i mødet med sundhedsvæsenet”

Dorthe S. Nielsen

Sygeplejerske, Professor i sårbarhed

Geriatrisk forskningsenjed ved Geriatrisk afdeling G, Odense
Universitetshospital og Syddansk Universitet.

Fatima har to store problemer 1) hun ikke har råd til sin medicin og glemmer at tage den

2) Hun er bange for at blive sendt tilbage til sit hjemland da hun ikke har dansk statsborgerskab som sin datter og børnebørn

Fatima 87 år, kommer fra krig, mange sygdomme, begyndende dement, taler ikke dansk.
Kan ikke være alene, brug for omsorg og hjælp.
Har kun sin datter Nabia

Nabias ælste søn går i 3. G og han sover ofte hos sin bedstemor, da hun bliver tiltagende angst om natten og har mange mareridt

Mange besøg hos egen læge
Tager ikke sin medicin,
pårørende ringer hyppigt
112, akut modtagelsen på sygehus

Nabia fortæller, at hun er træt, men at det er en ære for hende passe sin mor, det betyder rigtig meget for dem begge to

Kommer i ambulatoriet med sin datter Nabia som er vant til at tolke for sin mor alle steder

Fatima fortæller, at hun ikke ønsker hjemmehjælp, hun forstår ikke hvad de siger, de hjælper ikke med det hun har brug for og hun føler nogle af dem råber af hende

Nabia kommer hver morgen klokken 5 til sin mor og hjælper med personlig hygiejne og mad – og igen efter arbejde

Nabia er uddannet social og sundhedsassistent
Arbejder fuld tid, er skilt og har 5 børn i alderen 5 til 18 år

Globalisering

- Vi lever i en globaliseret verden – mange rejser og grænser udlignes
- Krig og terror øges globalt og rykker tættere på
- Det er estimeret, at antallet af migranter ældre end 65 år vil øges fra 26.000 i 2018, til mere end 102.000 personer i 2040

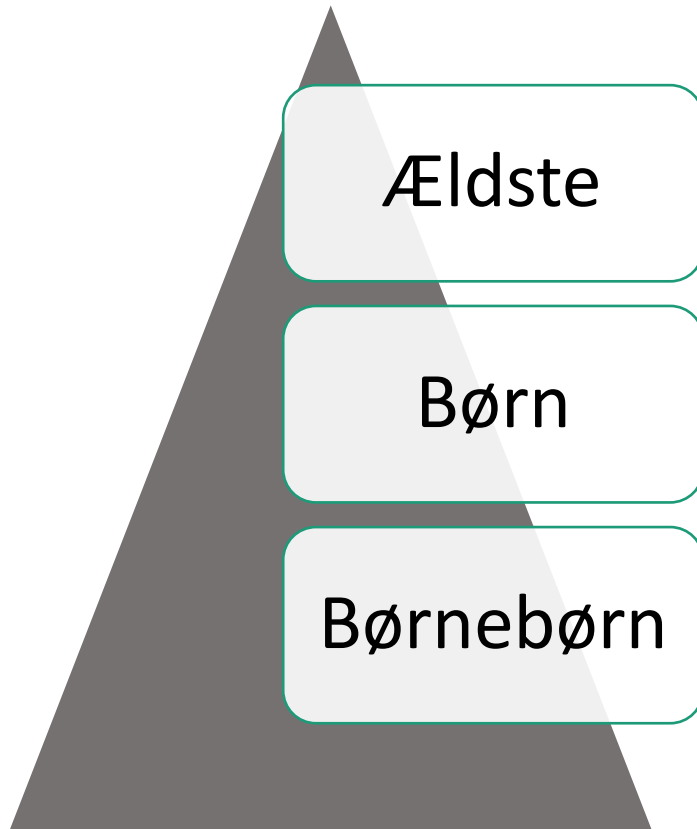

Ældre flygtninge og migranter

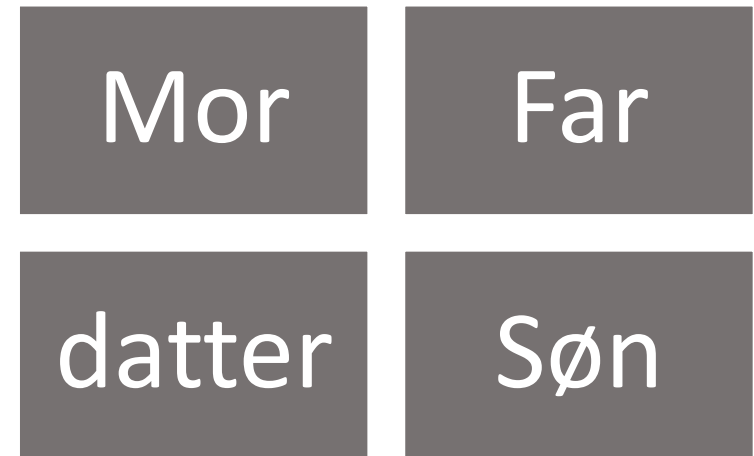
- Mange migranter og flygtninge har en baggrund med svære traumatiske oplevelser
- Kognitivt en udfordring at lære et nyt sprog pga. Post Traumatisk Stress Syndrom, PTSD

Man etablere sig som man er opdraget og opvokset

Mellemøstlig familiemønster

Vestlig familiemønster

Fortællinger om de "fremmede"

1. De dæmoniske fremmede
2. Den eksotiske fremmede
3. Den barnlige fremmede
4. Den fremmede som offer

Torben Rasmussen, Mellem Øst Studier

*Man skal forstå hvordan
det er **ikke** at blive forstået
for at forstå det*

Kløften mellem generationer

“Jeg har levet et hård liv, Jeg har mistet tre børn til krigen og min mand er død ...”

“Jeg ved ikke hvordan jeg skal lærer et nyt sprog, - mine børnebørn griner ad mig når de ikke forstå hvad jeg fortæller dem”

82 år gammel kvinde, flygtet fra Afghanistan og har PTSD.

Sproget

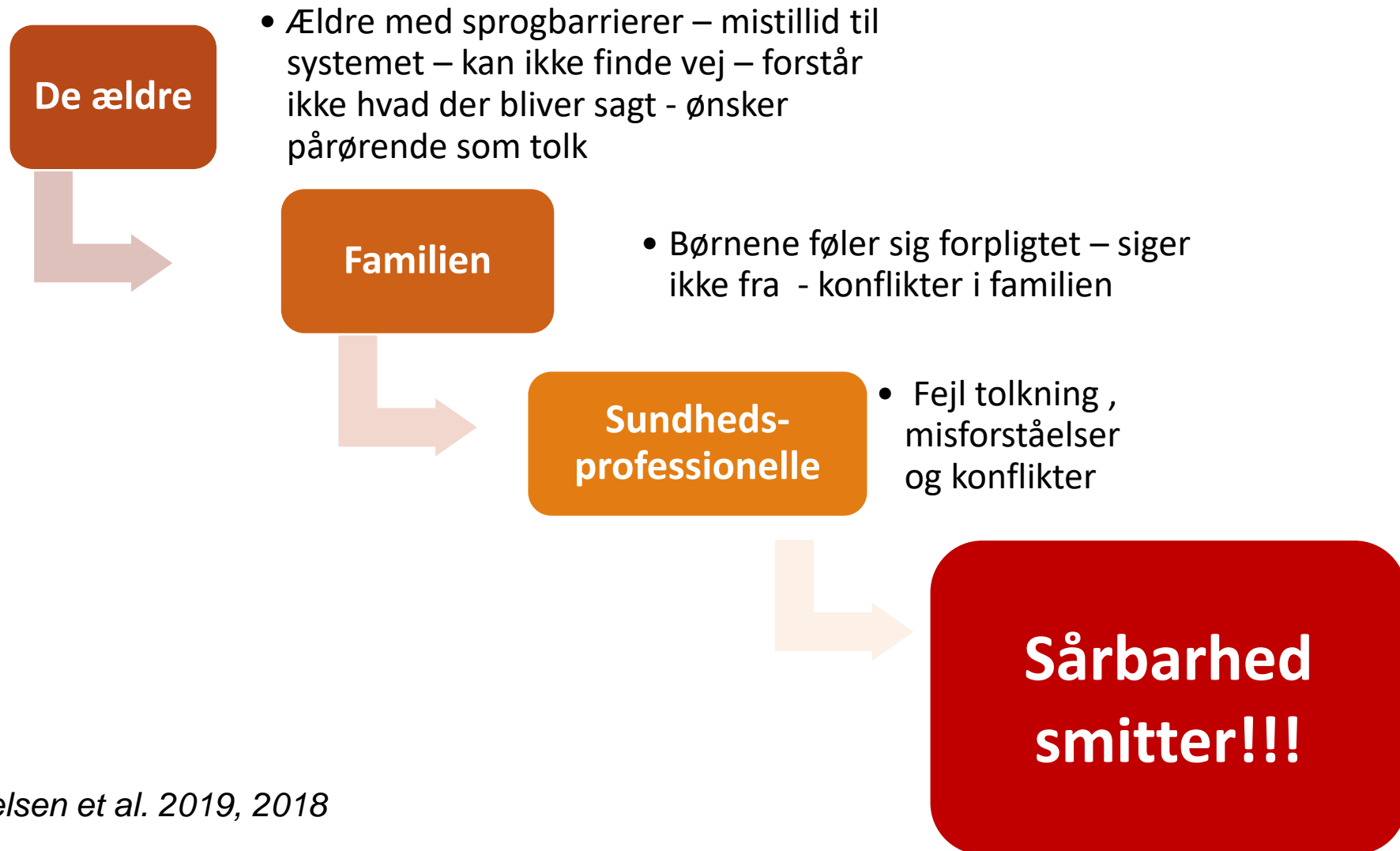
Vi danner relationer gennem et fælles sprog

- *"Jeg skammer mig når jeg ikke svarer på dansk"*
- *"Jeg føler mig som en 5-årig når jeg skal tale dansk"*
- *"Hvis jeg var i mit hjemland kunne jeg sidde på en bænk og tale med andre mennesker"*

Nielsen, D. S., Minet, L., Zeraiq, L., Rasmussen, D. N. & Sodemann, M., 2017, I: *Scandinavian Journal of Caring Sciences*. 31, 4, s. 1031–1038, and
Nielsen, D. S., Minet, L., Zeraiq, L., Rasmussen, D. N. & Sodemann, M., maj 2018, I: *Journal of Transcultural Nursing*. 29, 3, s. 265-273

Kompleks sårbarhed

Nielsen et al. 2019, 2018

Sundhedsprofessionelle der har tolket for deres familie – sårbarheden flytter med

- *”Folk ville have, at jeg skulle tolke for dem, men hvis jeg begik fejl, blev jeg skældt ud og kaldt den dårlige datter. En gang råbte en gammel kvinde på mig og fortalte mig, at jeg skulle sendes tilbage til Somalia for at lære det somaliske sprog bedre. Ingen takkede mig nogensinde ”.*
- *”Jeg trak mig tilbage fra alle og blev isoleret i min egen verden. Jeg havde virkelig brug for en skulder at græde ud ved - nogen til at forstå mig”*

De pårørende fratages deres rolle som pårørende

- *”Min værste oplevelse var, da min mor fik PTSD-diagnosen - jeg måtte tolke hendes historie fem gange, en havde været nok. Jeg begyndte at græde - men ingen var opmærksom på mig ... Jeg var kun 16 år gammel ”*
- *”Jeg måtte tolke for min bedstemor, at hun led af demens. Det var så trist, og jeg begyndte at græde. Jeg ville ikke tolke, jeg ville bare holde hende ”.*

Nielsen et. al Scandinavian Journal of Caring Sciences 2020

Demens bringer traumer tilbage fra fortiden

- At have en historie fuld af traumer gør den ældre særlig udsat og sårbar
- Ældre personer genoplever deres traumer – Langtidshukommelsen bringer fortiden tilbage
- Kan være skræmmende for familien – kræver særlige kompetencer
- Stigma og traumer – rotational care

Nielsen et al. 2019, , T. Rune; Waldemar, Gunhild; Nielsen, Dorthe. Dementia: the international journal of social research and practice. January 2020

At være alene

*“Før havde jeg en stor familie,
nu bor jeg alene, og jeg ved
ikke hvordan jeg passer på
mig selv”*

Sårbarhed i forhold til at acceptere hjælp fra andre

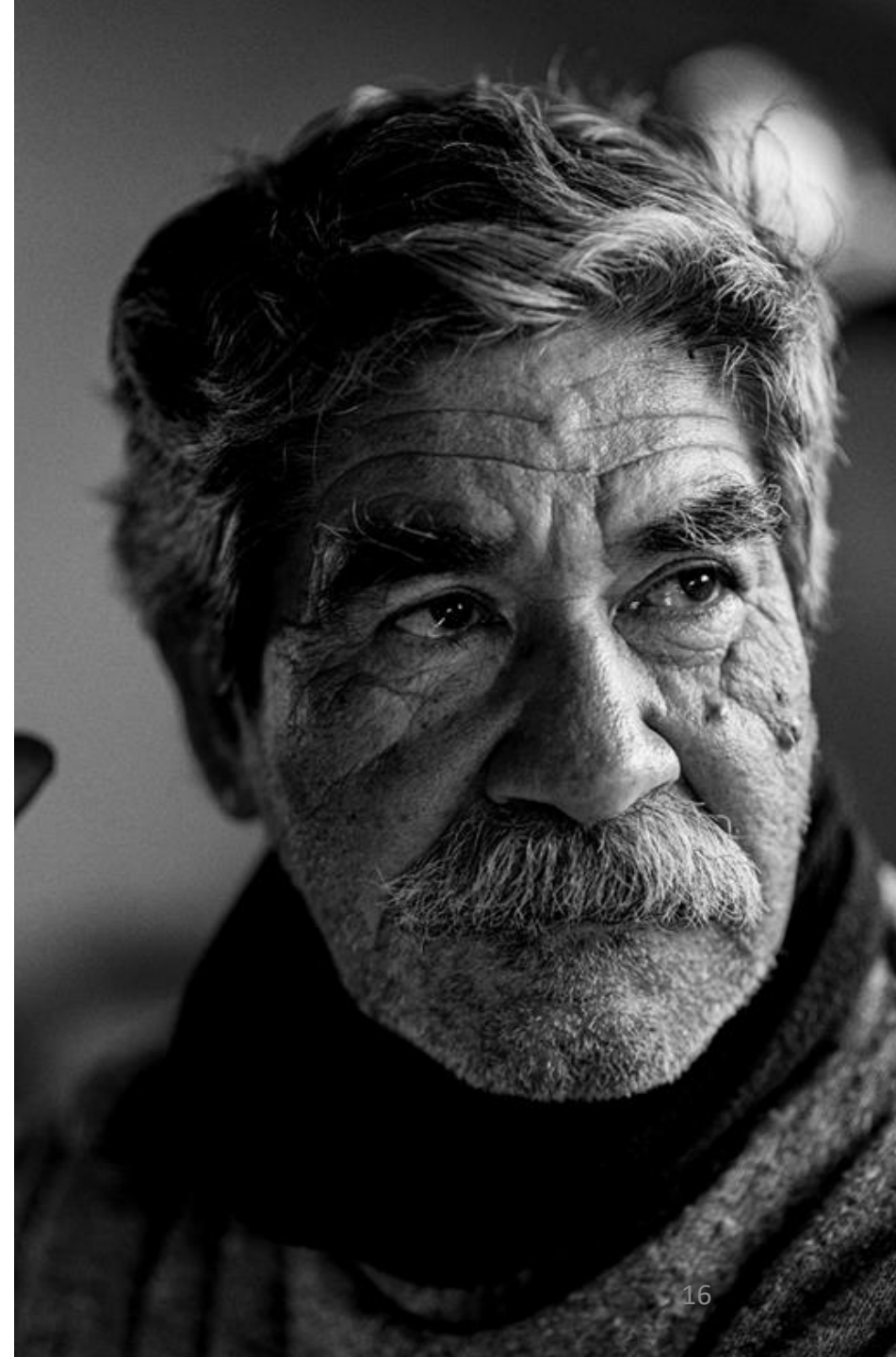
- At være en god muslim er relateret til hvordan du har opdraget dine børn
- At drage omsorg for ens ældre pårørende er relateret til at vise ære og respekt
- Angst for ikke at blive forstået

Migrationens pris for den ældre

- Mistet identitet
- Følelse af at være en byrde
- Bekymringer, ensomhed, isolation, usikkerhed og tryghed
- Passer ikke ind i det individualistiske samfund
- Bange for fremtiden
- Ved ikke hvor de skal dø og begraves

*Nielsen, D. S., Minet, L., Zeraiq, L., Rasmussen, D. N. & Sodemann, M., 2017, I: Scandinavian Journal of Caring Sciences. 31, 4, s. 1031–1038, and
Nielsen, D. S., Minet, L., Zeraiq, L., Rasmussen, D. N. & Sodemann, M., maj 2018, I: Journal of Transcultural Nursing. 29, 3, s. 265-273*

Migrationens pris for de pårørende

- Stort ansvar i forhold til at drage omsorg for deres til tider meget komplekse syge ældre pårørende
- Pårørende får ikke supervision eller støtte fra den etablerede plejesektor
- Ofte bliver de pårørende udbændte og udslidte og ender med selv at blive syge af det store ansvar og arbejde
- Der er økonomisk, kulturelle og sproglige udfordringer forbundet med at benytte plejehjem og aflastning

Hvordan bliver vi bedre til at forstå de pårørendes sårbarhed?

- Fokus på uddannelse og kulturelle kompetencer blandt personalet
- Sikre et fælles sprog – uddanne tolke – samarbejde med tolke
- Inddrage familie og pårørende – anerkendelse og respekt
- Vi skal være nysgerrige på alt det vi ikke forstår – ikke fordømme eller kategorisere
- Netværksmøder og hjemmebesøg

**Tak for jeres
opmærksomhed!**